

واکاوی نیازهای دختران جوان با رویکرد نظریه داده بنیاد

لیلا فتحی^{۱*}، محدثه درامان^۲، مجتبی حمایت خواه^۳

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۳/۱۶

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۲/۱۳

DOI: 10.30495/JISDS.2022.67266.11725

چکیده

این پژوهش با هدف واکاوی جامعه شناختی نیازهای دختران جوان، به روش کیفی با استراتژی داده بنیاد انجام شده است. سوژه‌ها دختران جوان ۱۸ تا ۲۵ سال ساکن شهر تهران بوده که داده‌ها با انجام مصاحبه نیمه ساختاریافته با ۲۱ نفر به اشباع نظری رسیده و به شیوه استراوس و کوربین تحلیل شده‌اند. یافته‌ها نشان از استخراج ۶۶۲ کد باز اولیه، ۸۳ کد محوری و ۱۹ کدگزینشی می‌دهد، که طی مدل پارادایمی شرایط علی شامل؛ نیاز به پشتیبانی، امنیت، احترام و تعلق، استقلال و آزادی‌های فردی و اجتماعی، برنامه‌ریزی شغلی و مالی، گذران اوقات فراغت، شرایط زمینه‌ای شامل؛ به روز شدن سیاست‌های کلان در نهاد آموزش، نیاز به کسب مهارت و حمایت از سوی خانواده، استقلال و توانمندسازی جوانان، مشارکت زنان در وضع قوانین و بازنگری آن، نیاز به جامعه امن و برابری جنسیتی و شرایط مداخله‌گر شامل؛ ساختار اقتصادی جامعه، کمبود فضای تعاملی در خانواده و عدالت جنسیتی بوده است. همچنین دختران جوان از راهبردهای تصمیم به مهاجرت، رشد مهارت‌های فردی و اجتماعی، اتخاذ راهکارهای خلاقانه و فنون مدیریتی برای رسیدن به اهداف و مبارزه با کلیشه‌های جنسیتی حاکم بر جامعه جهت رفع نیازهای خود بهره می‌گیرند. در مجموع دختران جوان رضایت چندانی از فرآیند تأمین نیازهایشان نداشته و پیامد این مسأله، افزایش آسیب‌های فردی و اجتماعی نظیر افسردگی، میل به تفکرات خودکشی، گرایش به دخانیات و مواد مخدر، اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی، کاهش تعامل اجتماعی با خانواده و حتی انحرافات اخلاقی بوده است.

واژگان کلیدی: نیاز، دختران، جوانان، نظریه مبنایی

^۱ استادیار گروه جامعه‌شناسی دانشگاه پیام نور، ص. پ. ۱۹۳۹۵۴۶۹۷، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

(Email: l_fathi89@pnu.ac.ir)

^۲ دانش آموخته کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور، ص. پ. ۱۹۳۹۵۴۶۹۷، تهران، ایران.

(Email: Daraman2681373@gmail.com)

^۳ استادیار گروه جامعه‌شناسی دانشگاه پیام نور، ص. پ. ۴۶۹۷۱۹۳۹۵، تهران، ایران.

(Email: m.hemayatkhah@pnu.ac.ir)

۱. مقدمه

جوانان و به ویژه دختران جوان جزء جدایی ناپذیر و سرمایه انسانی مفید و مؤثر جامعه هستند. جوانان بی شک یکی از عوامل تعیین کننده تاریخ اجتماعی-فرهنگی کشور محسوب می‌شوند که پرداختن به نیازهای آنان و واکاوی مسائل مربوط به این گروه جمعیتی امری مهم و ضروری به نظر می‌رسد. جوانان و به ویژه دختران جوان با انبوهی از مسائل و مشکلات و نیازهایی روبرو هستند که جهت دیدن و حس کردن آنها نیاز چندانی به تیزبینی نیست، جوان امروز به موهبت رشد تکنولوژی و فناوری‌های نوین امکان رصد هم سن و سال‌های خود را در جهان دارد، و با ده‌ها نیاز و خواسته کمتر محقق شده مواجه است. از جمله ورود به دنیای بزرگسالی، داشتن یک زندگی معمولی، دستیابی به شغل، داشتن سرپناه شخصی و استقلال و دستیابی به هویت اجتماعی، انتخاب همراهی متناسب با معیارهای دگرگون شده کنونی و... در این راستا دختران جوان با محدودیت‌های اجتماعی و فرهنگی مضاعفی بواسطه جنسیتشان چه در دوران بلوغ و چه در سالهای بعد از آن مواجه هستند. از جمله؛ کلیشه‌های فرهنگی موجود در جامعه که باعث برخی محدودیت‌ها می‌شود، نیاز به بیشتر دیده شدن و فراهم شدن امکانات تفریحی و رفاهی و امنیت اجتماعی و اقتصادی و داشتن انتخابی آزاد برای آینده و شکوفایی فردی و اجتماعی شان، لازم است. همه این موارد نیازهای دخترانی است که، انتظار می‌رود ظرف یک الی دو دهه آینده نقش مادری را پذیرا باشند. مرتفع شدن نیازهای آنها، زمینه ساز کاهش مشکلات و مسائل فردی و اجتماعی جامعه و توسعه اجتماعی خواهد بود. این در حالی است، که در دهه‌های اخیر دامنه رفتارهای بارز و ویژه دختران جوان به صورت چشم گیر و آشکاری گسترش یافته است. دختران جوان امروزی امکان آموزش، مصرف و زمان فراغت را در اختیار دارند که این مهم بواسطه تغییرات جهانی و دستیابی به اطلاعات و دانش بی‌واسطه بستر تغییر شیوه زندگی و البته نمایش اختلاف و تمایزات قدیمی با جلوه‌های نوین را فراهم آورده است. دختران جوان در مواجهه با این دگرگونی‌ها نیازمند ساختارهای نوین هستند که قابلیت تغییر داشته و توانایی برآوردن انتظارات و نیازهای جوانان را داشته باشد. جوان امروزی اما، در میان انبوهی از مسائل، مشکلات و تعارضات فردی و اجتماعی سرگردان است، با نیازهای بی‌شمار هرروزه‌ای روبرو است که در بسیاری موارد امکان رفع آنها به درستی امکان پذیر نیست و این عدم توجه به موقع تبعات مختلف اجتماعی را به همراه خواهد داشت. دختران جوان گاهی فرار از خانه را بر ماندن ترجیح می‌دهند، آرزوی مهاجرت از کشور در سر می‌پروراند، در فرآیند تعاملات و ارتباطات با گروه‌های همسال، خانواده، محیط کار و در جامعه با چالش‌های متعدد و با محدودیت‌های متنوع اجتماعی مواجه هستند. در چنین شرایطی رفتار غیرعادی، انحرافی، قهرآمیز و معترضانه دختران جوانان محتمل است، از این رو، شناسایی نیازهای این گروه و واکاوی چگونگی خواست‌هایشان که امری ضروری می‌نماید.

در باب مفهوم نیاز^۱ رویکردهای مختلفی از سوی روانشناسان و جامعه‌شناسان ارائه شده. از جمله می‌توان به تئوری سلسله مراتب نیازهای مازلو^۲ (۱۹۷۰) نیز اشاره کرد، مازلو نیازهای انسانی را به صورت یک سلسله مراتب ملاحظه کرده که از پایین‌ترین نیازها شروع شده و به بالاترین آنها صعود می‌نماید، و نتیجه می‌گیرد که پس از ارضای یک سطح از نیازها، نیازهای سایر سطوح اهمیت پیدا می‌کنند و آن نیازها هستند که بر رفتار شخص تسلط خواهند داشت (Hezarjaribi & Safarishali, 2012, p 67). مازلو نیازها را بر اساس ترتیب اهمیت اینچنین بیان می‌دارد: نیازهای طبیعی، نیاز به امنیت، نیاز به پذیرش، نیاز به احترام، نیاز به خود واقعیت بخشیدن «خودشکوفایی». ماکس نیف (1992)^۳ دو نوع دسته بندی کلی برای نیازهای انسان ارائه می‌دهد. وی دسته بندی‌های خود را ارزشی^۴ و وجودی^۵ می‌نامد. هرچند وی نیز مانند مازلو این نیازها را به ترتیب از نیازهای جسمی به روانی برشمرده است، لیکن در برآورده شدن آنها لزوماً به ترتیب سلسله مراتبی قائل نمی‌باشد. معیشت، حفاظت، عاطفه، ادراک

¹ Needs

² Maslow

³ Max-Neef

⁴ axiological

⁵ existential

مشارکت، فراغت، خلاقیت، هویت و آزادی نیازهایی هستند که وی در ذیل دسته‌بندی ارزشی از نیازها آنها را بر می‌شمارد. نیف نیازهای وجودی را به نیازهای مربوط به بودن، نیازهای مربوط به داشتن، نیازهای مربوط به انجام دادن و نیازهای مربوط به تعامل داشتن تقسیم می‌کند. مقصود نیف از ارائه این دو دسته بندی نشان دادن دو بعد کلی نیازهای انسان می‌باشد. هر کدام از نیازهای ارزشی می‌توانند در عرصه‌های گوناگون نیازهای وجودی بروز پیدا کنند.

تغییرات اساسی در سبک زندگی افراد در جوامع مختلف بواسطه عوامل متعدد اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و فناوری‌های نوین و به تبع آن تغییرات در چگونگی و فرآیندهایی که منتهی به ایجاد نیازهای متعدد می‌گردد واکاوی این نیازها که خود شامل حوزه‌های متنوع خانوادگی، اجتماعی و... است. دختران جوان امروزی در راستای این تغییرات با انبوهی از نیازها و خواسته‌های جدید روبرو هستند که رو به افزایش بوده و یا ماهیت آن تغییر می‌کند، در عرصه‌های مختلف فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی با مسائل متعددی از جمله بیکاری، موانع ازدواج و تغییرات فرهنگی و اجتماعی پیرامون ملاک‌های ازدواج، سلامت اجتماعی و روانی، آسیب‌های اجتماعی، شکاف نسلی، مسائل اقتصادی، کاهش امید به آینده و افزایش مهاجرت‌های جوانان و پذیرش اجتماعی و مشکلات جنسیتی و... مواجهند، همگی این مسائل مانند سدی در برابر محقق نمودن نیازهای روانی، خانوادگی و اجتماعی دختران جوان عمل می‌کند و به طبع آن باعث بروز انواع آسیب‌ها و مسائل اجتماعی در نظام اجتماعی می‌گردد.

از آنجا که هر جامعه جهت رشد و توسعه نیازمند مجموعه‌ای متشکل از افراد پویا، پرنشاط و امیدوار است که مورد توجه و حمایت هستند و نیازها و خواسته‌های آنان مهم تلقی شده و جهت مرتفع نمودن آنان برنامه ریزی و سیاست گذاری می‌شود. از این رو محقق بر آن است پیرامون نیازهای دختران جوان طی مصاحبه عمیق به واکاوی این مهم بپردازد. ضمن اینکه پژوهش‌های اندکی به روش کیفی پیرامون نیازهای دختران جوان انجام گرفته و کمبود پژوهش‌های کیفی و اکتشافی در این راستا احساس می‌شود. انجام این پژوهش می‌تواند به پژوهش‌های آینده در حوزه جوانان بالاخص دختران جوان یاری رساند و جهت آگاهی بخشی به مسئولین زیربسط و دست اندرکاران پیرامون حوزه این گروه سنی و جنسی مفید و موثر واقع گردد. با این تعبیر به قول هرمان گلاسر، وظیفه ما "جذب دوباره جوانان" برای آینده‌ای است که در آن امیدوارانه‌تر فکر کنیم، نقشه بریزیم و عمل کنیم (Scheffers, 2014, p 241). از این رو محقق بر آن است به نحوی مطلوب چگونگی فرآیند بروز و ظهور نیازهای دختران جوان را شناسایی و مورد واکاوی قرار دهد.

۲. مروری بر پیشینه پژوهش

عسکری ندوشن و صباغچی (۱۳۹۷)، در پژوهشی به ارزیابی نیازهای جوانان و اولویت‌های سیاستی مرتبط با آنان در شهر یزد با به کارگیری الگوی اهمیت - عملکرد پرداختند؛ نتایج حاکی از آن است که، نیازهای جوانان در قالب چهار بُعد اقتصادی، اجتماعی، آموزشی-فرهنگی-هنری و تفریحی-ورزشی طبقه‌بندی شد. امکان داشتن یک شغل خوب، صاحب‌خانه، کسب درآمد، وجود پارک مخصوص بانوان و تفریگاه، خرید خودروی مناسب، توسعه و افزایش سلامت روانی و اجتماعی، فراهم بودن زمینه ازدواج و وجود برنامه‌ها مشارکت جوانان در اولویت نیازهای جوانان قرار گرفتند.

هزارجریبی و همکاران (۱۳۹۳) بررسی نیازها، علایق و اولویت‌های دختران نوجوان شهر تهران پرداختند؛ در نتایج بیان داشتند، که نیاز به اعتماد عمومی و اعتماد نهادی بالاترین اهمیت و اولویت را برای دختران نوجوان ساکن شهر تهران دارا می‌باشند، نیاز به مورد محبت واقع شدن، موفقیت و محبت کردن به ترتیب سه اولویت اصلی نیازهای فردی-روانی دختران است. نوجوانان موسیقی پاپ و گردش با دوستان به روش‌های دیگر گذران اوقات فراغت اولویت دارد و فیلم‌های کمدی و شاد برای آنها اولویت دارد. پایگاه اقتصادی خانواده با تعداد کمتری از نیازهای نوجوانان دختر رابطه معنادار دارد. سرمایه فرهنگی و سن (مقطع تحصیلی) به ترتیب روابط معنادار بیشتری را نشان می‌دهند.

افشارکهن (۱۳۸۸) نیز در مقاله خود تحت عنوان؛ گونه‌شناسی مسائل اجتماعی جوانان ایران با تاکید بر وضعیت دختران تحولات و دگرگونی‌های اجتماعی رفتارها و کنش‌ها، باورها و پنداشت‌ها، و قضاوت‌ها و جهت‌گیری‌های گروه جوانان، آنان را به عنوان حامل مسائل اجتماعی معرفی می‌کند. با تمرکز بر مؤلفه‌ها و اجزاء مختلفی که نقش محول دختران جوان را به لحاظ ذهنی عمومیت می‌بخشد و نیز عوامل مؤثر بر فاصله گرفتن نقش محقق دختران از آن، مقاله به ارائه یک گونه‌شناسی از مسائل اجتماعی دختران پرداخته و به روش کتابخانه‌ای انجام شده است. همچنین، اسماعیلی و ربیعی (۱۳۸۷) در تحلیلی به بررسی نیازهای فرهنگی- اجتماعی دختران نوجوان در اصفهان پرداختند و پس از طرح مباحث نسبتاً مبسوطی در مورد مفهوم نیاز و گونه‌شناسی آن اهمیت نیازهای دختران نوجوان به ترتیب، ۱- نیازهای عاطفی، ۲- نیازهای اجتماعی در ۳- نیازهای اقتصادی ۴- نیازهای فرهنگی است. همچنین، ۱- شرکت در فعالیتهای تفریحی (اردو و مسافرت) (نیازهای فراغتی) ۲- خانواده مهم‌ترین گروه مرجع و گروه درد دل اصلی دختران ۳- مورد توجه بودن، ۴- همدلی و برقراری روابط صمیمانه بر تزیق پول و امکانات اولویت دارد. صدیق سروستانی و حبیب پور کتابی (۱۳۸۶) نیز طی مقاله‌ای به بررسی نیازهای اجتماعی، فرهنگی و آموزشی دختران دانش آموز سراسر کشور پرداختند، که بر اساس نمونه آماری، ۴۵۰۰ نفر از دختران دانش آموز مقاطع راهنمایی و متوسطه در مراکز پنج استان تهران، اصفهان، فارس، سیستان و بلوچستان و آذربایجان غربی انجام شد و در نتایج اظهار داشتند؛ نیاز به امنیت هستی‌شناختی، فلسفه رضایت‌بخش زندگی، برابری و عدالت جنسیتی، ادامه تحصیل، پیامی و تکنولوژی آموزشی. مهمترین نیازهای آموزشی، اجتماعی و فرهنگی دختران با آنچه در مورد دختران مقطع راهنمایی بدست آمده، یکی بوده، جز آنکه در ترتیب نیازهای اجتماعی و فرهنگی آنها، جای فلسفه رضایت بخش زندگی و امنیت هستی‌شناختی عوض شده است.

پردبورسکا (۲۰۰۶)^۱ در پژوهشی به بررسی وضعیت اجتماعی زنان جوان در سه منطقه از اوکراین پرداخته و بر اساس مولفه‌های اقتصاد، خانواده، آموزش و سیاست استدلال می‌کند وضعیت اقتصادی و اجتماعی زنان جوان در طول زمان تحت تأثیر فمینیسم فقر، تبعیض در بازار کار، کاهش نمایندگی سیاسی، و فرماندهی بر اقتصاد بازار بر زندگی و نیازهای زنان جوان تأثیر گذاشته و به اصطلاح گفتمان بقا پاسخی دقیق به وضعیت زنان جوان است. همچنین مک‌نمارا^۲ و همکاران (۲۰۲۱)، با هدف مطالعه درک عوامل مؤثر بر رفتارهای مرتبط با سلامت دختران جوان با وضعیت اقتصادی و اجتماعی پایین در ایرلند پرداختند و با استفاده از روش کیفی و رویکرد تحلیلی موضوعی به این نتیجه رسیدند که ۹ موضوع عدم علاقه و دانش، عدم اعتماد به نفس، نقش دوگانه فناوری مدرن، رفتارهای دیگران مهم، نیاز به الگوهای خوب، در دسترس بودن غذاهای مناسب، رویکردها و ابتکارات نامناسب موجود، کمبود منابع برای ترویج شیوه زندگی سالم و مشکلات زندگی در خانه و اجتماع بر رفتارهای مرتبط با سلامت دختران جوان مؤثر است. که در چگونگی شکل‌گیری سطوح مختلف نیازهای دختران جوان مؤثر است. در نتیجه، طیف وسیعی از تغییرات عملی در خانه، مدرسه و محیط‌های اجتماعی به منظور بهبود سلامت این افراد و در نهایت بهبود سلامت نسل‌های آینده مورد نیاز است.

با توجه به مطالب و جمع‌بندی عنوان شده پیرامون پیشینه تجربی تحقیق و اندک بودن پیشینه تحقیق پیرامون واکاوی نیازهای دختران جوان اینگونه برداشت می‌شود در زمینه نوجوانان و جوانان تحقیقاتی به روش کمی انجام شده ولی بنا به بررسی‌های انجام شده پیرامون طیف نیازهای دختران جوان پژوهشی که گویای آن باشد کمتر مورد توجه بوده و تحقیقات انجام شده اغلب پیرامون روابط بین نسلی جوانان، مدگرایی، اوقات فراغت و هویت اجتماعی جوانان است. از این رو در کنار تحقیقات مذکور هدف این تحقیق این است که بتوان مفاهیم و مقولات کشف شده که حاصل از معناکاوی کنش‌گران نسبت به نیازهایشان می‌باشد را در یک ارتباط منسجم قرار داد امری که قطعاً می‌تواند درک عمیق‌تری نسبت به این موضوع نشان دهد که در شرایط کنونی جامعه، کدامین دسته از نیازهای دختران جوان از نقطه نظر خودشان از اهمیت و ارزش بالاتری برخوردار است و دختران جوان در فرآیند

¹ Predborska, Irina (2006)

² McNamara

ارضای خواسته‌ها و نیازهایشان با کدامین موانع و محدودیت‌هایی مواجه هستند. بدین سبب از جنبه‌های نوآورانه برخوردار است.

۳. رویکردهای نظری

در مطالعات کیفی معمولاً به دلیل اکتشافی بودن تحقیق، از ادبیات نظری خاصی پیروی نمی‌شود و فرضیه خاصی وجود ندارد، بلکه در فرآیند تحقیق و از درون مصاحبه‌ها می‌توان به فرضیه‌هایی دست پیدا کرد. فقدان فرضیه‌های خاص و مشخص در ابتدای تحقیق به معنای فقدان دغدغه نظری نیست (Sadeghi Fasaei, 2010, p. 114)، بدین سبب جهت دستیابی به حساسیت نظری در اینجا به بیان رویکردها و نظریه‌هایی می‌پردازیم که به نظر می‌رسد با موضوع مورد مطالعه بیشتر هم خوانی دارد.

هنری مورای^۱ (۱۹۳۸)

به تعبیر هنری مورای نیاز، حالتی از نبود تعادل است که به موجب آن، افراد، کمبودی را احساس می‌کنند و درست به همین دلیل از وضع موجود رضایت ندارند از این رو در تلاشند تا «اندیشه و عمل را به منظور ایجاد وضع مطلوب تغییر دهند». همچنین از نظر راجر کافمن و انگلیش^۲ (۱۹۷۹)، نیاز در قلمرویی وجود دارد که در آن بین موقعیت موجود و موقعیت مطلوب فاصله وجود دارد (Asgari, 2018, 42). صاحب نظران، دسته‌بندی گسترده و متنوعی از نیازها را ارائه کرده‌اند. که در ذیل به تشریح برخی از این دیدگاه‌ها و نظریه‌ها می‌پردازیم. شاید یکی از مهم‌ترین تقسیم‌بندی نیازها را بتوان به آبراهام مازلو متعلق دانست.

نظریه مازلو^۳ (۱۹۷۰)

مازلو نیازهای انسانی را به صورت یک سلسله مراتب ملاحظه کرده که از پایین‌ترین نیازها شروع شده و به بالاترین آنها صعود می‌نماید، و نتیجه می‌گیرد که پس از ارضای یک سطح از نیازها، نیازهای سایر سطوح اهمیت پیدا می‌کنند و آنها خواهند بود که بر رفتار شخص تسلط خواهند داشت (Hezarjaribi & Safarishali, 2012, p 67). مازلو نیازهای اساسی انسان را به ترتیب اهمیت صعودی به صورت زیر بر می‌شمارد: نیازهای طبیعی، نیاز به امنیت، نیاز به پذیرش، نیاز به احترام، نیاز به خود واقعیت بخشیدن «خودشکوفایی» (Konter, 2005, p 389).

نظریه موری^۴ (۱۹۳۸)

روان‌شناس آمریکایی، نظریه‌ای در مورد شخصیت ارائه کرده که بر پایه انگیزه‌ها، فشارها و نیازها سازماندهی شده است. موری نیاز را در کتاب «کاوشی در شخصیت» چنین توصیف کرده است؛ «امکان یا آمادگی واکنش نشان دادن، به شیوه‌ای خاص، تحت شرایطی خاص» (Murray, 1938, p 52). طبق نظریه موری، این نیازهای روان‌آزاد غالباً در سطح ناخودآگاه ذهن ما عمل می‌کنند اما نقش مهمی در شخصیت ما دارند. موری نیازها را بر دو دسته تقسیم کرده است: نیازهای اولیه و نیازهای ثانویه؛ نیازهای اولیه بر پایه نیازهای بیولوژیک هستند، مانند نیاز به اکسیژن، غذا و آب. نیازهای ثانویه عموماً روان‌شناسانه هستند، مانند نیاز به پرورش، استقلال و موفقیت. موری و همکارانش فهرستی از نیازهای روان‌آزاد مطرح می‌کنند که براساس نظریه موری، تمام انسان‌ها این نیازها را دارند اما سطح هر نیاز در افراد گوناگون متفاوت است. ۱- نیازهای جاه‌طلبانه؛ ۲- نیازهای مادی؛ ۳- نیازهای قدرتی؛ ۴- نیازهای عاطفی؛ ۵- نیازهای اطلاعاتی (Murray, 1938, p 63-64).

¹ Henry Alexander Murray

² Kaufman & English

³ Maslow

⁴ Murray

⁵ psychogenic

نظریه اریک فروم^۱

ماهیت دیدگاه فروم را عوامل اجتماعی و فرهنگی تشکیل می‌دهند و عوامل زیستشناختی در آن نقش تعیین کننده ای ندارد. او بر خلاف فروید بر این باور است که نیروی محرک نخستین در وجود انسان، ارضای سائق‌های غریزی نیست، بلکه تمایل به بازگشت به شرایط وابستگی و تعلق است. اریک فروم انسان را دارای پنج نیاز ویژه می‌داند که از شرایط تنهایی سرچشمه می‌گیرد: ۱- نیاز به ارتباط داشتن؛ ۲- نیاز به سرآمد بودن؛ ۳- نیاز به ریشه داشتن؛ ۴- نیاز به احساس هویت؛ ۵- نیاز به داشتن قالب روانی. بنابراین می‌بینیم که فروم برخلاف فروید، به نیازهای اجتماعی می‌پرداخت و منشأ این نیازها را از شرایط تنهایی می‌داند (Hezarjaribi & Safarishali, 2012, p 74-75).

نظریه ماکس نیف (1992)^۲

نیف دو نوع دسته بندی کلی برای نیازهای انسان ارائه می‌دهد. وی دسته بندی‌های خود را ارزشی^۳ و وجودی^۴ می‌نامد. هرچند وی نیز مانند مازلو این نیازها را به ترتیب از نیازهای جسمی به روانی برشمرده است، لیکن در برآورده شدن آنها لزوماً به ترتیب سلسله مراتبی قائل نمی‌باشد. معیشت، حفاظت، عاطفه، ادراک، مشارکت، فراغت، خلاقیت، هویت و آزادی نیازهایی هستند که وی در ذیل دسته‌بندی ارزشی از نیازها آنها را بر می‌شمارد. نیف نیازهای وجودی را به نیازهای مربوط به بودن، نیازهای مربوط به داشتن، نیازهای مربوط به انجام دادن و نیازهای مربوط به تعامل داشتن تقسیم می‌کند. به نظر نیف «نیازها به وسیله ارضاکننده‌ها بر طرف می‌شوند... هرچند نیازها به وسیله ارضاکننده‌ها برطرف می‌شوند، لیکن رابطه این دو یک به یک نیست و یک ارضاکننده می‌تواند چند نیاز را برطرف کند» (Max-Neef, 1992, p 199).

پارسونز

منظم ترین تلاش نظری جامعه شناسی کلاسیک در تعریف دوره جوانی و گذار از کودکی به بزرگسالی، بادیدگاه کارکردگرایی آغاز شد. پارسونز (۱۹۶۴) و ایزنشتات (۱۹۵۶) جوانی را نوعی گذار از نقش‌های خانوادگی (با ویژگی‌های عاطفه پذیری، نادقیق بودن، خاص گرایی، انتسابی بودن و جهت گیری جمعی) به نقش‌های بزرگسالی (با ویژگی‌های بی‌طرفی عاطفی، دقیق بودن، عام گرایی، اکتسابی بودن و جهت گیری فردی) می‌دانند (Scheffers, 2014, p 28). در این دیدگاه، نهادهای ثانویه جامعه‌پذیری چون مدارس، سازمانهای جوانان و نیز گروه‌های هم سال، عهده‌دار اجتماعی کردن هستند. کارگردگرایان جوانی را نقطه عطف تنش بین محیط خانواده و کار می‌دانند و به این نکته اذعان دارند که داشتن پایگاهی حاشیه‌ای و تنگناهایی که جوانان با آن روبه رو هستند می‌تواند به بروز اصطکاک در روابط بین نسلی بینجامد. با این حال کارکردگرایان در تحلیل‌های خود سراسر در جست و جوی کارکردهای جوانی هستند تا کژکارکردهای آن (Scheffers, 2014, p 38).

۴. اهداف و سؤالات پژوهش

هدف اصلی این پژوهش واکاوی نیازهای دختران جوان با رویکرد نظریه داده بنیاد می‌باشد. اهداف جزئی پژوهش به شرح زیر است:

- مطالعه نیازها و خواسته‌های دختران جوان.

¹ Erich Fromm

² Max-Neef

³ axiological

⁴ existential

- مطالعه شرایط و پدیده‌هایی که منجر به تحقق نیازهای دختران جوان می‌گردد
- مطالعه شرایطی که در روند تحقق نیازهای دختران جوان دخیل است
- مطالعه تجارب کاربردی دختران جوان در احقاق نیازها و خواسته‌هایشان
- مطالعه دستاوردهایی که از تحقق نیازهای دختران جوان حاصل می‌گردد

سؤالات پژوهش

- نیازها و خواسته‌های دختران جوان کدامند؟
- شرایط و پدیده‌هایی که منجر به تحقق نیازهای دختران جوان می‌گردد، کدامند؟
- شرایطی که در روند تحقق نیازهای دختران جوان دخیل است، کدامند؟
- تجارب کاربردی دختران جوان در احقاق خواسته‌ها و نیازهایشان چگونه است؟
- دستاوردهایی که از تحقق نیازهای دختران جوان حاصل می‌گردد، کدامند؟

۵. روش شناسی پژوهش

این پژوهش با استفاده از روش شناسی نظریه داده بنیاد به دنبال شناسایی زمینه‌ها و چرایی علل بروز نیازهای دختران جوان است. پژوهش از نظر داده و اطلاعات از نوع کیفی، از نظر هدف کاربردی و از نظر روش بر اساس نظریه داده بنیاد و رویکرد کلاسیک اشتراوس و کورین انجام شده است.

رویکرد کلاسیک اشتراوس انعطاف‌پذیری بیشتری نسبت به متون نظری و ظرفیت استفاده از آن‌ها در مسیر مطالعه استقرایی برای افزایش حساسیت نظری دارد، در مقابل اما گلاسر معتقد است، نظریه باید تنها بر اساس متن داده‌های میدانی پژوهش ظاهر شود و مفاهیم نظری پیشین و مندرج در متون نظری محقق را تحت تأثیر قرار ندهد و هرچیزی که کشف و فهم می‌شود مربوط به خود میدان است (Zokaei, 2007, p 117-118). با توجه به ماهیت موضوع بررسی شده و سؤالات تحقیق، تلاش شد تا با رویکردی اکتشافی نیازهای دختران جوان شرایط مداخله‌گر، بسترها و پیامدهای پیرامون آن شناسایی شود، مصاحبه شونده‌گان با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند و مصاحبه نیمه ساختاریافته با آنها انجام شد. داده‌ها با حضور محقق در میدان تحقیق و مصاحبه با ۲۱ نفر از دختران جوان ۱۸ تا ۲۵ سال ساکن در شهر تهران گردآوری شده است. جمع‌آوری داده‌های میدانی تا اشباع نظری ادامه یافت. برای تحلیل داده‌ها نیز از کدگذاری نظری که مبتنی بر سه مرحله کدگذاری باز، محوری و گزینشی است، استفاده شد. کدگذاری و تحلیل داده‌ها منجر به شناسایی ۶۶۲ کد باز ۸۳ کد محوری و ۱۹ کد گزینشی شده است که در قالب مدل پارادایمی پیشنهادی اشتراوس و کورین با هسته مرکزی نیازهای فردی، اجتماعی و اقتصادی دختران جوان که از جمله مقولات پرتکرار بودند ارائه گردید.

جدول ۱- مشخصات مشارکت‌کنندگان پژوهش

ردیف	وضعیت تأهل	شغل	سن
۱	مجرد	دانش آموز	۱۸
۲	مجرد	دانشجو	۲۰
۳	مجرد	دانش آموز	۱۸
۴	مجرد	دانشجوی اتاق عمل	۲۴
۵	مجرد	دانش آموز	۱۸

ردیف	وضعیت تأهل	شغل	سن
۶	مجرد	آرایشگر	۲۱
۷	مجرد	دانش آموز	۱۲
۸	مجرد	آرایشگر	۲۰
۹	مجرد	طراح	۲۵
۱۰	مجرد	دانش آموز	۱۶
۱۱	مجرد	دانشجو	۲۱
۱۲	متأهل	آرایشگر	۲۲
۱۳	متأهل	بیکار	۲۰
۱۴	مجرد	دانشجو	۲۲
۱۵	مجرد	دانشجو	۱۹
۱۶	مجرد	بیکار	۲۱
۱۷	متأهل	خانه دار	۲۳
۱۸	متأهل	دفتردار	۲۴
۱۹	مجرد	بیکار	۲۲
۲۰	متأهل	خانه دار	۲۵
۲۱	مجرد	دانشجو	۲۵

۶. یافته‌های پژوهش

برای پاسخ به سؤالات تحقیق، ابتدا کدگذاری سه مرحله‌ای مرسوم در نظریه زمینه‌ای انجام شد و مفاهیم، مقولات محوری و گزینشی به دست آمده بر اساس مدل پارادایمی پیشنهادی اشتراوس و کوربین تنظیم شده است. در ادامه به صورت مبسوط روند تحلیل را توضیح می‌دهیم.

۶-۱. شرایط علی نیازهای دختران

شرایط علی رویدادهایی است که موقعیت‌ها، مباحث و مسائل مرتبط با پدیده را خلق و تا حدودی تشریح می‌کنند در واقع، منظور از شرایط علی، رویدادها و اتفاقاتی است که بر پدیده مورد مطالعه تأثیر گذاشته و منجر به بروز آن می‌شوند. بر این اساس نتایج حاصل از تحلیل ۵ کد انتخابی نهایی مرتبط با شرایط علی نیازهای دختران جوان به دست آمد، که شامل؛ نیاز به پشتیبانی، امنیت، احترام و تعلق؛ نیاز به استقلال و آزادی‌های فردی و اجتماعی؛ نیاز به برنامه ریزی برای آینده شغلی و مالی؛ نیاز به گذران اوقات فراغت؛ نیاز به خود شکوفایی، است که طی جدول شماره ۲ آمده است. جدول ۲- مقولات محوری و گزینشی مرتبط با شرایط علی نیازهای دختران جوان بر طبق یافته‌های حاصل از ۲۱ مصاحبه با دختران جوان ساکن در شهر تهران، نیازهای فردی، اجتماعی و اقتصادی پرتکرارترین مقوله از داده‌های به دست آمده تحقیق بود که بعنوان هسته مرکزی مدل، استخراج شد. مشارکت کنندگان بر این باور بودند که ابتدا به عنوان یک انسان و سپس یک دختر تأمین نیازهای فردی و طبیعی از جمله مهم‌ترین نیازها است و پس از آن نیاز به احساس امنیت و امنیت اجتماعی و اقتصادی قرار دارد. اینگونه به نظر می‌رسد دختران جوان نیازهای خود را شناخته و ابراز می‌دارند اما نکته قابل تأمل در یافته‌های تحقیق نگرانی دختران جوان از تأمین و برآورده شدن نیازهای آنان در آینده است. جوانان بی ثباتی حاکم در ساختارها مختلف اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی جامعه را عامل این عدم پیش بینی پذیری برای آینده می‌دانستند. برآورده شدن این مهم نیازمند برنامه ریزی‌ها و سیاست گذاری‌های کلان اجتماعی و اقتصادی می‌باشد.

جدول ۲- مقولات محوری و گزینشی مرتبط با شرایط علی نیازهای دختران جوان

مقوله نهایی	مقوله اصلی	مقوله محوری	
شرایط علی نیازهای دختران جوان	۱- نیاز به پشتیبانی، امنیت، احترام و تعلق	نیاز به اعتماد از سوی خانواده	
		نیاز به حمایت و درک متقابل از سوی خانواده	
		نیاز به روابط عاطفی و دوستانه با خانواده	
		نیاز به مقبولیت اجتماعی	
		نیاز به حمایت‌های قانونی از زنان	
		نیاز به درک شدن از طرف جامعه	
		نیاز به امنیت و منزلت اجتماعی	نیاز به احترام و منزلت اجتماعی
			نیاز به پذیرش اجتماعی به عنوان یک انسان
			نیاز به آرامش و امنیت روانی
		نیاز به ارتباطات اجتماعی سالم در فضایی امن	نیاز به ارتباط با جنس مخالف
			نیاز به تعاملات اجتماعی در محیطی امن
			نیاز به ارتباط با دوستان هم سن
	۲- نیاز به استقلال و آزادی‌های فردی و اجتماعی	نیاز به داشتن حریم خصوصی	
		نیاز به حق انتخاب	
		نیاز به حق انتخاب پوشش	
		نیاز به آزادی اجتماعی	
		نیاز به آزادی و استقلال فردی	
	۳- نیاز به برنامه ریزی برای آینده شغلی و مالی	نیاز به استقلال مالی	
		نیاز به حمایت اقتصادی	
		نیاز به داشتن شغل مورد علاقه	
		نیاز به امنیت شغلی	
		نیاز به برنامه ریزی و پیگیری علایق	
		نیاز به برنامه ریزی و مشاوره تحصیلی	
	۴- نیاز به گذران اوقات فراغت	داشتن اوقات فراغت با دوستان	
نیاز به تفریح و اوقات فراغت			
نیاز به فعالیت‌های ورزشی و حفظ سلامت			
نیاز به فعالیت‌های هنری			
۵- نیاز به خود شکوفایی	نیاز به خود شناسی		
	نیاز به شناخت استعداد و توانایی‌های فردی		
	نیاز به عزت و اعتماد به نفس		

نیاز به پشتیبانی، امنیت، احترام و تعلق یکی از شرایط علی است که دختران جوان مشارکت کننده در تحقیق عنوان داشتند. از آنجا که نیازهای افراد با افزایش سن و با تغییرات اجتماعی و اقتصادی در حال تغییر است، دختران جوان، در شرایط کنونی جامعه بر این باور بودند که پس از برآورده شدن نیازهای فیزیولوژیک سطح دیگری از نیازها نمایان می‌شود از جمله نیاز به امنیت، حمایت، احترام و تعلق که شامل مواردی از قبیل: نیاز به پشتیبانی و اعتماد خانواده و جامعه، نیاز به امنیت و منزلت اجتماعی، نیاز به ارتباطات اجتماعی سالم در فضایی امن است. در این راستا اعتماد از سوی خانواده، حمایت‌های قانونی از زنان و ایجاد محیطی امن جهت تعاملات اجتماعی برای جوانان بسیار حائز اهمیت است. مشارکت کننده شماره ۲۰ در رابطه حمایت‌های قانونی چنین عنوان می‌دارد: «فکر میکنم اگر قانون‌هایی ایجاد بشه که در واقع بتونه حمایت بکنه و اگر مشکلی پیش اومد بشه واقعا قانونی پیگیری کرد یا همه رعایتش کنند خیلی بهتره».

مصاحبه شونده شماره ۸ پیرامون اعتماد خانواده چنین عنوان می‌دارد: «یکی از موضوعاتی نوجوان‌ها بهش نیاز دارند اینه که خانواده هاشون بهشون اعتماد داشته باشند. اعتماد خانواده اولویه، یعنی خانواده‌ات انقدر بهت اعتماد داشته باشن که اجازه بدن تو هر شرایطی آدمای اطرافت رو محک بزنی، امتحان کنی».

از نظر مصاحبه شونده شماره ۱۳: «اعتماد خانواده پشت سرت باشه یعنی بدونی که اگر عواقب کاری هم برات به وجود اومد یعنی اگر عواقب ناگوار داشت مثلاً بدونی می‌تونی برگردی به محیط خانواده‌ات. حمایت خانواده منظومه حمایت و همراهی شون خیلی برات مهم باشه، یعنی بدونی که هست».

همچنین مشارکت کنندگان بر نیاز به تعلق و خصوصاً ارتباط با جنس مخالف و ارضای نیازهای حسی و احساسی اشاره داشتند و نیاز به شرایط، فضا و محیط‌های امن را در جهت ارتباط و تعامل با جنس مخالف در راستای تأمین نیاز به تعلق و تعلق خاطر از الزامات ارضای نیازهای خود می‌دانستند. مشارکت کننده شماره ۷ چنین بیان می‌دارد: «به نظر من هم خانواده و هم در مکان‌های بی مث مدرسه و دانشگاه باید شرایطی فراهم بشه که بتونی با جنس مخالف ارتباط درست داشته باشی این ارتباط اول باید تو خانواد بعد مدرسه آموزش داده بشه و به یه دختر آموزش بدن که چطور از خودش محافظت بکنه نه اینکه دور جنس مخالف خط بکشه و همیشه به عنوان یه چیز مجهول باشه و بخواد بدون آموزش بره سراغش و بجای یه ارتباط سالم دچار هزار مصیبت بشه».

بر اساس اظهارات دختران جوان تجلی نیاز به امنیت در شرایط کنونی جامعه در تمایلاتی همچون ایمنی از خطرات احتمالی در محیط‌های شهری و محقق شدن احساس امنیت در جامعه است. مشارکت کننده شماره ۲ چنین بیان می‌دارد: «من به عنوان یه دختر جوان نیاز دارم که بدون ترس و دلهره با دوستانم برم بیرون برم سینما و ... و احساس امنیت بکنم باید فضاهای شهری جوری طراحی شده باشه که به شه راحت رفت و اومد و همینطور برای هر چیز کوچکی بهت تذکر ندن».

نیاز به استقلال و آزادی‌های فردی و اجتماعی یکی دیگر از مقولاتی است که مشارکت کنندگان بیان داشتند این نیازها با زندگی اجتماعی ملازم است و این تلازم تا حدی است که به نظر می‌رسد بدون آن فعالیت و مشارکت در جامعه ناممکن می‌گردد، این مقوله شامل مواردی از قبیل: نیاز به داشتن حریم خصوصی، حق انتخاب، آزادی اجتماعی و استقلال فردی است. در این راستا مشارکت کننده شماره ۱ چنین بیان می‌دارد: «من دوست دارم خانواده به من اطمینان کنن و محدودیت برام نگذارن تا بتونم حتی تنهایی مسافرت کنم خیلی دوست دارم استقلال را تجربه کنم به معنای واقعی نه اینکه همش یا یکی دنبالم باشه و یا یکی بخواد ساپورت کنه من رو».

مشارکت کنندگان جوان اظهار داشتند که؛ نیاز به توانایی برنامہ ریزی در جهت آینده شغلی و مالی دارند تا بتوانند تا حدی نیاز به استقلال فردی و اجتماعی خود را تأمین نمایند، در این راستا نیاز به استقلال مالی، حمایت اقتصادی، داشتن شغل مورد علاقه، امنیت شغلی جهت برنامہ ریزی و پیگیری علایقشان دارند.

مشارکت کننده شماره ۲۰ چنین عنوان می‌دارد: «اینجا همیشه خیلی به آینده کاری و داشتن درآمد با اوضاعی که الان هست فکر کرد. باید جامعه مون از این همه بی تعادلی راحت بشه، باید مشکلات اقتصادی مردم درست بشه یا دست کم تو یک حالت بمونه من نیاز دارم بتونم بسته به تلاشی که می‌کنم شغل مورد علاقه مو بدست بیارم و همش نگران بیکاری و شغل‌های بی ربط به توان و علاقه ام نباشم، بتونم رو درآمد برنامہ ریزی کنم بگم مثلاً ۴ سال دیگه با پس اندازم می‌تونم چی کارهایی بکنم».

از دیگر نیازهای بیان شده توسط مصاحبه شوندگان، نیاز به گذران اوقات فراغت (شامل داشتن اوقات فراغت با دوستان، نیاز به تفریح و اوقات فراغت، نیاز به فعالیت‌های ورزشی و حفظ سلامت، نیاز به فعالیت‌های هنری) مطلوب و متناسب با علایق شخصی و فردی دختران جوان بود. دختران بر این عقیده بودند که در حال حاضر چنان که باید از اوقات فراغت مفید برخوردار نیستند، و این مهم در سایه گسترش مکان‌های تفریحی و گردش مناسب با امیال و خواسته‌های جوانان امکانپذیر است که با توجه به شرایط سنی و خصوصیات شخصیتی جوانان هر نسل قابل انعطاف، تغییر و گسترش باشد.

مشارکت کننده شماره ۶ چنین عنوان می‌دارد: «با دخترای دیگه تو خوابگاه، یک مدت می‌خواستیم ورزش کنیم برای اوقات فراغت خودمون برای سلامتی خودمون و صبح‌ها خواستیم بریم قبل اینکه کلاسمون شروع بشه یک دو روز امتحان کردیم صبح که می‌رفتیم بیرون خیلی اتفاقات عجیب می‌افتاد آقایون اذیت می‌کردند مردم چپ چپ نگاه می‌کردند خانوم‌ها بد نگاه می‌کردند مثلا اینا دارند تو پارک می‌دوند یا تو کوچه می‌دوند لباس ورزشی تنشونه بجای اینکه خونه باشند این اذیتمون می‌کرد و ما هم ولش کردیم. برای اوقات فراغت تو ورزشگاه‌ها ساعت‌هایی خاص می‌تونیم بیرون باشیم که خوابگاه نمی‌ذاره اون ساعت بیرون باشیم».

و از دید مشارکت کننده شماره ۴: «قبلا دوچرخه سواری می‌کردم خب الان دوچرخه سواری را منع کردن برای دخترا ترجیح می‌دم بشینم خونه پای گوشی یا آشپزی کنم یا کتابی بخونم. همین فیلم، کتاب، گوشی».

۲-۶. شرایط زمینه‌ای نیازهای دختران جوان

منظور از شرایط زمینه‌ای، شرایط ازپیش موجودی است که می‌تواند در نزد افراد مختلف وجود داشته باشد، این شرایط ذیل عنوان زمینه‌ها و بسترها موثر بر نیازهای دختران جوان مقوله بندی شده‌اند، در حقیقت یکی از مهم ترین زمینه‌هایی که بستر اولیه نیازهای دختران را فراهم می‌کند به روز شدن سیاست‌های کلان در نهاد آموزش است. بر اساس یافته‌های پژوهش این شرایط در قالب ۵ مقوله اصلی شرایط زمینه‌ای شناسایی شد. مقولات اصلی پیرامون بسترها و زمینه‌های نیازهای دختران جوان، عبارتند از: به روز شدن سیاست‌های کلان در نهاد آموزش؛ نیاز به کسب مهارت و حمایت از سوی خانواده؛ استقلال و توانمندسازی جوانان؛ مشارکت زنان در وضع قوانین و بازنگری آن؛ نیاز به جامعه امن، باثبات، سالم و برابری جنسیتی.

جدول ۳- مقولات محوری و گزینشی مرتبط با بسترهای زمینه ساز نیازهای دختران جوان

مقوله اصلی	مقولات محوری
۶- به روز شدن سیاست‌های کلان در نهاد آموزش	ارتقا کیفیت محتوای درسی و به روز شدن سیستم آموزش و پرورش
	بازنگری برنامه‌ها و سیاست‌های کلان در نهاد آموزش
	نیاز به داشتن امکانات مطلوب تحصیلی
	نیاز به تغییر ساختار نهاد آموزش
۷- نیاز به کسب مهارت و حمایت از سوی خانواده	داشتن تعاملات اجتماعی در فضایی ایمن
	آموزش ارتباط امن با جنس مخالف
	آموزش مهارت‌های زندگی به جوانان
	نزدیک شدن دیدگاه خانواده‌ها به خواسته‌های مدرن جوانان
۸- استقلال و توانمندسازی جوانان	حمایت و درک جوانان
	آموزش خانواده‌ها برای پرورش دختران با اعتماد به نفس
۹- مشارکت زنان در وضع قوانین و بازنگری آن	دادن استقلال و کسب تجربه به جوانان
	بازنگری قوانین کار و رفع نابرابری‌های شغلی
	حضور زنان در دولت و مجلس
	بازنگری قوانین به نفع زنان
۱۰- نیاز به جامعه امن، باثبات، سالم و برابری جنسیتی	وضع قوانین حمایتی از زنان
	فرهنگ سازی در جامعه و خانواده
	تغییر دیدگاه‌های فرهنگی جامعه نسبت به زنان
	وجود برابری اجتماعی زن و مرد
	نیاز به زندگی در جامعه سالم
	داشتن ثبات اقتصادی در جامعه
	ایجاد امنیت اجتماعی
فراهم نمودن امکان تفریحات سالم برای جوانان	

مشارکت کنندگان پیرامون بسترهای لازم جهت تأمین نیازهای دختران جوان معتقد به ضرورت به روز شدن سیاست‌های کلان در نهاد آموزش هستند، مشارکت کنندگان جوان مواردی شامل؛ ارتقا کیفیت محتوای درسی و به روز شدن سیستم آموزش و پرورش، بازنگری برنامه‌ها و سیاست‌های کلان در نهاد آموزش، نیاز به داشتن امکانات مطلوب تحصیلی و در کل نیاز به تغییر ساختار نهاد آموزش جهت به روز شدن این نهاد مد نظرشان بود. دختران جوان عنوان داشتند که بسیاری از مشکلات و مسائل روز بواسطه نقص و ناکارآمدی در نهاد آموزشی کنونی است. دختران جوان به ساختارهای آموزش و تحصیل و همچنین شیوه و نوع آموزش نقد داشتند مشارکت کننده شماره ۱۷ چنین عنوان می‌دارد: «از بچگی هم باید بهمون توضیح بدن تو مدرسه که چه حق و حقوقی دارین و چه جوری می‌تونیم بریم دنبالش، حقوق شهروندی من بعنوان یک جوان چیه، در سامونو به شکل ملموس تر و به روزتر نه به روش عهد بوق یاد بدن».

و از دید مشارکت کننده شماره ۹: «آموزش من بعید می‌دونم. ندیدیم. نه آموزش اصلاً نیست. مدارس ما اینجوری بود که بیشتر ترس بود. یعنی اونم ترس از خانواده، ترس از مدیر، ترس از معلم. اون ترسه یعنی به جوری وانمود می‌کردن که ما باید از هر چیزی بترسیم تا اینکه بتوانیم و یاد بگیریم که اگه مشکلی هست اونو بریم گفتگو کنیم، باز گو کنیم یا حتی همون مشاور، مشاور در مدرسه آنقدر ما رو می‌ترسوند که تو نمی‌تونستی بری باهاش صحبت کنی، مشکلاتت رو باهاش درمیان بذاری. یعنی آنقدر می‌ترسیدیم که نکنه به خانواده مان بگه، نکنه مثلاً با افرادی که باهاشون در ارتباطی درمیان بذاره، شرایط ما این طور بود». و بر این باور بودند که اگر کودکان دختر و پسر از کودکی در شرایط همسان، و در کنار یکدیگر رشد کرده و پرورش یابند، توانایی و مهارت شناخت و درک متقابل را در مواجهه با جنس مخالف در محیط امن کسب خواهند کرد.

در این راستا مشارکت کننده شماره ۵ چنین عنوان می‌دارد: «اگر بچه در محیط امن مدرسه دختر و پسر با هم بزرگ بشن خیلی بهتره تا بعد از ۱۲ سال بری دانشگاه و اونجا تازه فکر کنی که چطور میشه به ارتباط درست مثل دو تا انسان برقرار کرد و مشکل پیش نیاد و دو تا موجود از دو کره مختلف نباشی و تازه شروع به حدس و خطا بکنی و باعث کلی مشکل و تجربه‌های ناخوشایند بشه»

همچنین بنا به گفته‌های دختران جوان شیوه آموزشی به لحاظ محتوایی و استعدادیابی دختران ناکارآمد بوده و باعث به هدر رفتن زمان و سرمایه آنان می‌شود و سیاست‌گذاری‌های کلان آموزشی در جهت اهداف بلند مدت و هدفمند طراحی نشده و قابلیت به روز شدن و هم راستایی با دنیای در حال تغییر را ندارد و نیازمند تغییرات ساختاری و کلان می‌باشد. مشارکت کننده شماره ۱۸ چنین عنوان می‌دارد: «متأسفانه بهترین زمان‌های زندگی مون رو برای درس میگذرونیم و خب ۱۲ سال از زندگیمون و با مشکلاتی که تو آموزش و پرورش هست بعد از ۱۲ سال اندک مسئله ای یادمون نیست بعدش از ذهنمون پاک میشه و صرفاً ما عمرمون رو فقط تلف کردیم اگر شیوه تدریس و نحوه آموزش را تغییر بدن امکانات آموزشی در اختیار همه قرار بگیره نه فقط مدارس خاص که این زمان حاصلی داشته باشه و به درد آینده بخوره خوبه».

دختران جوان نیاز به ایجاد بسترهایی در جهت کسب مهارت‌های گوناگون هم راستا با علایق خود داشتند که خود شامل مواردی از قبیل: ایجاد فضایی امن برای کسب مهارت‌های زندگی حمایت و درک جوانان بود. در این راستا حمایت خانواده را بسیار مؤثر می‌پنداشتند و معتقد بودند که این مهم زمینه را برای *استقلال و توانمند سازی زنان* تا حد بالایی محقق می‌نماید. داشتند که خود شامل مواردی از قبیل: آموزش خانواده‌ها برای پرورش دختران با اعتماد به نفس، دادن استقلال و کسب تجربه به جوانان می‌باشد.

مشارکت کننده شماره ۱۶ چنین عنوان می‌دارد: «تو جامعه و خانواده بخاطر مردسالای هنوز به زن و مخصوصاً دختران جون اعتماد نیست و فکر می‌کنند که توانایی ندارند و ضعیفه هستند. اجازه ابراز عقیده و انجام کار بهشون نمی‌دن تا بتونن برای آینده

مهیا بشن و زناى توانمندی بشن. بنظر من باید خانواده و مسئولین مدرسه در کنار دختران باشند و امکانات در اختیارشون بذارن و به اونا اجازه ریسک و تلاش و تجربه بدن یعنی به جونا اعتماد بکنن و بهشون استقلال رو یاد بدن».

از دیگر بسترهایی که مشارکت کنندگان در جهت ارضای نیازهای خود بر آن تأکید داشتند، مشارکت زنان در وضع قوانین و بازنگری آن توسط خود زنان است، که خود شامل مواردی از قبیل: بازنگری قوانین کار و رفع نابرابری‌های شغلی، حضور زنان در دولت و مجلس، بازنگری قوانین به نفع زنان، وضع قوانین حمایتی از زنان.

مشارکت کننده شماره ۸ چنین عنوان می‌دارد: «یه سری محدودیت کلیه که به صورت قانون دراومده و خوب واقعاً راهکاری ندارم من برای اون به نظر من شخصا، اگه بخوایم کلی بهش نگاه بکنیم، شاید حضور برابر خانم‌ها توی رده‌های بالای شغلی مملکت بدون توجه کردن به عقایدشون و جنسیتشون، یعنی اگر که یک درصد مساوی از خانم‌ها و آقایون توی رأس مملکت حضور داشته باشن و این زنان در سیستم تصمیم گیری و دولتی نقش پر رنگی داشته باشند می‌تونند بر قوانینی که وضع می‌شه و خیلی کم به ختران جوان توجه میشه تاثیر بذارن و شاید یک سری از مشکلات اجتماعی ما کم‌تر بشه. اکثر قوانین ما مردونه است و کمتر بنفع زنانست».

دختران جوان از ضعف در بسترهای مشارکتی زنان ناراضی بوده و راهکار برون رفت از مشکلات زنان را بسترسازی مشارکت دختران جوان در وضع قوانین می‌دانستند به نحوی که دختران در قانون گذاری نقش داشته باشند تا با بهره‌مندی از زاویه نگاه و لمس نیازها و خواسته‌های دختران جوان، توسط ابزار قانون بتوانند زمینه را برای جامعه ای امن‌تر، باثبات‌تر و سالم‌تر مهیا کرده و در ایجاد بستر مساعد جهت برابری جنسیتی و کاهش تبعیض زنان و دختران مؤثر باشند.

مشارکت کننده شماره ۲۱ چنین عنوان می‌دارد: «نیازی که در حال حاضر من فکر می‌کنم دخترها، حداقل دخترهای هم سن من باهاش درگیر هستن، عدم برابری و تساوی حقوق خانم‌ها و آقایونه که توی همه قسمت‌های زندگی، توی همه ابعاد زندگی منعکس میشه. توی کار منعکس میشه، توی تفریح و اوقات فراغت منعکس میشه، همینجوری به ترتیب می‌ره جلو دیگه. برای همین این اذیت کننده است. این خوب تأثیر می‌ذاره روی مسائل اقتصادی، روی جایگاه شغلی که شما دارید، روی درآمدتون، روی پوزیشن شغلی که می‌تونیم انتخاب بکنیم، روی تفریحی که داریم، همه چیز. روی همه ابعاد اثر گذاره».

۳-۶. شرایط مداخله گر نیازهای دختران جوان

این گونه مسائل صرفاً باعث ایجاد نیازهای دختران نمی‌شود بلکه بر سرعت و میزان نیازها اثر می‌گذارد که می‌تواند به شکل مقطعی نیازها نمود یابد.

شرایط مداخله گر، شرایط وسیع و عامی است که به عنوان تسهیل گر یا محدود کننده راهبردها عمل می‌کند. این شرایط، اجرای راهبردها را تسهیل و تسریع کرده و یا به عنوان یک مانع، دچار تأخیر می‌نمایند. در جدول ۴، مقولات محوری و گزینشی پیرامون نیازهای دختران جوان طی ۳ مقوله اصلی آمده است، که عبارتند از: ساختار اقتصادی جامعه؛ کمبود فضای تعاملی در خانواده؛ عدالت جنسیتی.

بر اساس دیدگاه دختران جوان مورد مصاحبه ساختار اقتصادی جامعه که خود شامل مواردی از قبیل: شرایط اقتصادی سخت جامعه، نبودن آینده روشن است. این مقوله عامل تسهیل گر و یا مداخله گر در رفع نیازهای دختران جوان محسوب می‌شود. در این راستا مشارکت کننده شماره ۱۱ چنین عنوان می‌دارد: «تو شرایطی که الان هستیم خیلی چیزها گرون شدن براساس تمام کشورها که ارزش پول بسیار مهم هست، ارزش پول ما داره هر روز میاد پایین‌تر و خیلی چیزها گرون شدن خیلی‌ها بخاطر همین شاید نتونن به آرزو هاشون برسن و درس خوندن و زندگی کرن و کار پیدا کردن سخت‌تر بشه براشون».

جدول ۴- مقولات محوری و گزینشی مرتبط با شرایط مداخله گر یا تسهیل گر نیازهای دختران جوان

مقوله اصلی	مقولات محوری
شرایط مداخله گر در نیازهای دختران جوان	شرایط اقتصادی سخت جامعه
	نبودن آینده روش
	احساس امنیت در جامعه
	نبودن فضای گفتمان و تعامل در خانواده
	شکاف بین نسلی
	نبود اعتماد به توانمندی زنان در جامعه
	وجود موانع اجتماعی و قانونی برای زنان
	وجود نابرابری جنسیتی در جامعه
	محدودیت‌های فرهنگی برای زنان
	فرهنگ مردسالاری
	تبعیض و نابرابری بین فرزند پسر و دختر
۱۱- ساختار اقتصادی جامعه	
۱۲- کمبود فضای تعاملی در خانواده	
۱۳- عدالت جنسیتی	

کمبود فضای تعاملی در خانواده از دیگر مقولاتی است که می‌تواند نقش کاهنده و یا افزایشنده را در رفع نیازهای دختران جوان داشته باشد، شامل مواردی از قبیل: احساس امنیت در جامعه، نبودن فضای گفتمان و تعامل در خانواده، شکاف بین نسلی است. دختران جوان عامل تفاوت نسلی و عدم آگاهی خانواده‌ها از چگونگی تطبیق با تغییرات نسلی و شیوه برخورد با نسل جدید را از مهمترین مقولات مداخله گر که نقش تعدیل کننده را در رفع نیازهای آنان دارد برشمردند.

مشارکت کننده شماره ۱۹ چنین عنوان می‌دارد: «شاید اگر میتونستم با خانواده خودم درست ارتباط بگیرم و اون صمیمیت و اطمینان که لازمه خانواده نسبت بهم داشته باشند، داشتم. می‌تونستم بهتر انتخاب کنم و راحت تر به خواسته هام برسیم یعنی راه آتر و کم خطر تر و کم ریسک تری برای رسیدن به آرزو هام پیدا می‌کردم».

دختران جوان بر این باور بودند که عدالت جنسیتی در بیشتر موارد از جمله مقولاتی است که می‌تواند نقش کاهنده و یا افزایشنده در ارضای نیازهای دختران ایفا کند، به نوعی که با افزایش عدالت جنسیتی بسیاری موانع برداشته و حیطه فعالیت و مشارکت دختران برای رشد و شکوفایی گسترش خواهد یافت و به همان نسبت در صورت کاهش عدالت و برابری جنسیتی شاهد افزایش نیازهای معلق مانده خواهیم بود که توسط نگاه‌های جنسیتی محدود شده‌اند. از دید مشارکت کنندگان عدالت جنسیتی شامل: نبود اعتماد به توانمندی زنان در جامعه، وجود موانع اجتماعی و قانونی برای زنان، وجود نابرابری جنسیتی در جامعه، محدودیت‌های فرهنگی برای زنان، فرهنگ مردسالاری، تبعیض و نابرابری بین فرزند پسر و دختر بیان شد.

مشارکت کننده شماره ۱۰ چنین عنوان می‌دارد: «اینکه یک زن دیه اش کمتره و حقوق کمتری داره این من رو آزار می‌دهه اینکه مرد میتونه هر کار دلش خواست بکنه زن فقط باید بگه چشم، من با مردسالاری مشکل دارم. فکر می‌کنم یکی از مشکلات اصلی دختران و زنان در کشور ما نابرابری هستش و فرهنگی که همش می‌گه مردها برتر هستن که اینجوری نیست به نظر من، و باید این فرهنگ را تغییر بدیم و اگر این مشکلات فرهنگی حل بشه دخترا حق انتخاب‌های بیشتری دارن و می‌تونن هم به خودشون هم به جامعه کمک بیشتری بکنن».

و از دید مشارکت کننده شماره ۱۵: «چطور که پسرشون رو میزارن بره هر کار دوست داره بکنه، سفر بره، هرچی می‌خواهد بپوشه و هرچی می‌خواهد بخوره خلاصه هرچی دیگه میدونین خودتون، ولی من چون دخترم انگار همه چی برام خیلی موقع‌ها عیب هست».

۴-۶. راهبردهای موثر بر نیازهای دختران جوان

راهبردها، کنش‌ها یا برهم‌کنش‌های خاصی هستند که از پدیده محوری منتج می‌شود، در واقع راهبردها حاصل از کنش و واکنش شرایط مداخله‌گر و بسترهای موثر بر نیازهای دختران است که در قالب ۴ مقوله اصلی و طی جدول شماره ۵ آمده است، بدان معنا که دختران جوان جهت تسریع و تسهیل در رفع نیازهای خود از استراتژی‌ها و راهبردهایی بهره گرفته‌اند که عبارتند از: تصمیم به مهاجرت کردن؛ رشد مهارت‌های فردی و اجتماعی؛ اتخاذ راهکارهای خلاقانه و فنون مدیریتی جهت رسیدن به اهداف؛ مبارزه با فرهنگ کلیشه‌ای حاکم بر جامعه.

جدول ۵- مقولات محوری و گزینشی مرتبط با راهبردها و استراتژی‌های رفع نیازهای دختران جوان

	مقوله اصلی	مقولات محوری	
راهبردهای نیازهای دختران جوان	۱۴- تصمیم به مهاجرت کردن	مهاجرت کردن	
	۱۵- رشد مهارت‌های فردی و اجتماعی	رشد توانایی‌های فردی	تلاش برای خودشناسی
			بالا بردن روحیه و انگیزه
			بالا بردن توانایی‌های فردی
		داشتن تحصیلات عالی	
		کسب مهارت‌های فنی و هنری	
	۱۶- اتخاذ راهکارهای خلاقانه و فنون مدیریتی جهت رسیدن به اهداف	اتخاذ راهکارهای جدید	بهره‌گیری از مسیرهای جایگزین جهت رفع نیازها
			پذیرش و کنار آمدن با شرایط
			تلاش برای رسیدن به شغل دلخواه
		مشاوره گرفتن	
هدفمند بودن و برنامه ریزی برای آینده			
	مدیریت مالی زندگی شخصی		
۱۷- مبارزه با فرهنگ کلیشه‌ای حاکم بر جامعه		مبارزه با فرهنگ کلیشه‌ای حاکم بر جامعه	

در رابطه با راهبردهای موثر در رابطه با واکاوی نیازهای دختران جوان می‌توان گفت؛ بر طبق داده‌های به دست آمده، دختران جوان بر این عقیده بودند با وجود بسیاری از موانع کنونی در جامعه سعی در رشد مهارت‌های فردی و اجتماعی خود که شامل: رشد توانایی‌های فردی، داشتن تحصیلات عالی، کسب مهارت‌های فنی و هنری است، دارند.

مشارکت کننده شماره ۱۴ چنین عنوان می‌دارد: «اگر شرایط محیطی فراهم باشه یعنی ثبات اجتماعی و اقتصادی داشته باشیم احساس امنیت و امید بیشتری برای اینکه تلاش هامون به ثمر میرسه می‌کنیم و این باعث می‌شه که بتونم استعداد و توانایی مو بشناسم بتونم شکوفاش کنم و به آرزو هام جامه عمل ببوشونم».

هرچند که بسته به تلاش خود به نتیجه‌ای درخور و شایسته دست نمی‌یابند، اما دست از تلاش نمی‌کشند و سعی در اتخاذ راهکارهای خلاقانه در راستای ارضای نیازها خود دارند، از جمله این راهکارها می‌توان به بهره‌مندی از فنون مدیریتی نوین جهت رسیدن به اهداف اشاره کرد، دختران در شرایط خانوادگی و اجتماعی سعی در القای خواسته‌های خود به محیط داشته و در این مسیر از هیچ کوششی فروگذار نبوده‌اند.

مشارکت کننده شماره ۱۲ چنین عنوان می‌دارد: «من سعی می‌کنم که خوب درس بخونم و مهارت‌های مختلف هنری و ورزشی کسب کنم تا بتونم بعنوان یک زن در جامعه فعالیت کنم گرچه امید زیادی ندارم ولی همه سعیم می‌کنم».

مشارکت کننده گان در پژوهش با استفاده از تمامی ابزارهای ارتباطی و تکنولوژی‌های نوین ارتباطی سعی در مبارزه با کلیشه‌های جنسیتی حاکم بر جامعه دارند، چرا که دختران جوان معتقدند که کلیشه‌های جنسیتی عامل بسیار تأثیرگذار در ایجاد محدودیت‌ها و به تبع آن افزایش خواسته‌ها و نیازهای معلق مانده دختران جوان است.

مشارکت کننده شماره ۹ چنین عنوان می‌دارد: «من سعی می‌کنم جلو باورهای غلطی که تو جامعه و فرهنگمون هست چیزهای که حتی تو قانون منع نشده ولی تو فرهنگمون هست و ایسم و بگم که حق من این نیست که چون زنم جلوی رشد مو بگیرید و نزارید پیشرفت کنم».

ناگفته نماند که دختران جوان راهکار دیگری به غیر از ماندن و تلاش کردن را نیز در برنامه‌ریزی برای آینده خود در نظر داشتند و آن مقوله مهاجرت از کشور و اقامت و زندگی در کشوری دیگر بود که به لحاظ ثبات، پیش بینی و برنامه ریزی برای آینده از سطح مطلوب‌تری برخوردار باشد. دختران جوان اظهار داشتند، در بسیاری موارد بواسطه فقدان عوامل محیطی و زمینه‌ای مورد نیاز جهت برآورده شدن نیازها با وجود تلاش فراوان و عدم پاسخ و نتیجه مطلوب از سوی جامعه در نهایت راهکاری به جز خروج از کشور و مهاجرت نمی‌یابند، مشارکت کنندگان اغلب تلاش و انرژی خود را صرف تحصیل و اخذ مراتب عالی علمی نموده و برای دستیابی به این مهم از بسیاری از خواسته‌های خود چشم پوشی می‌کنند.

مشارکت کننده شماره ۱۰ چنین عنوان می‌دارد: «هم اینها را گفتم که تو شرایط الان ما رویایی بیش نیست، برای همین دارم تمام تلاشم را می‌کنم بتونم بورسیه بگیرم مهاجرت کنم، چون میدونم تا بخواد این چیزهایی که گفتم تو این مملکت برای من فراهم بشه دیگه به درد من نمیخوره قطعاً پیر شدم».

و از دید مشارکت کننده شماره ۳: «خوب علیرغم میل باطنی‌ام و احساسی که در درونم وجود داشته، تصمیم به مهاجرت گرفتم و اول اینکه قبل از اینکه خودم تصمیم به مهاجرت بگیرم، به تعداد زیادی از دوستانم این کار رو انجام دادن و اصلاً بار روانی این مسئله خیلی زیاد بوده روی من و الان در برهه فعلی زندگیم اینکه خودم مجبورم از دل‌بستگی‌هایم به جورهایی دل‌بکنم و برم چون امیدی به تغییر شرایط ندارم و این ناامیدی و فرار کردن از این مشکل و به جورهایی دور شدن از خانواده، به شدت آزادهنده است ولی خوب به جورهایی آدم به جاهایی باید خودش رو محوریت تصمیم‌گیری زندگی‌اش قرار بده دیگه، برای همین احساس می‌کنم بزرگترین پیامدش اینه که من در حال مهاجرتم».

۶-۵. پیامدها

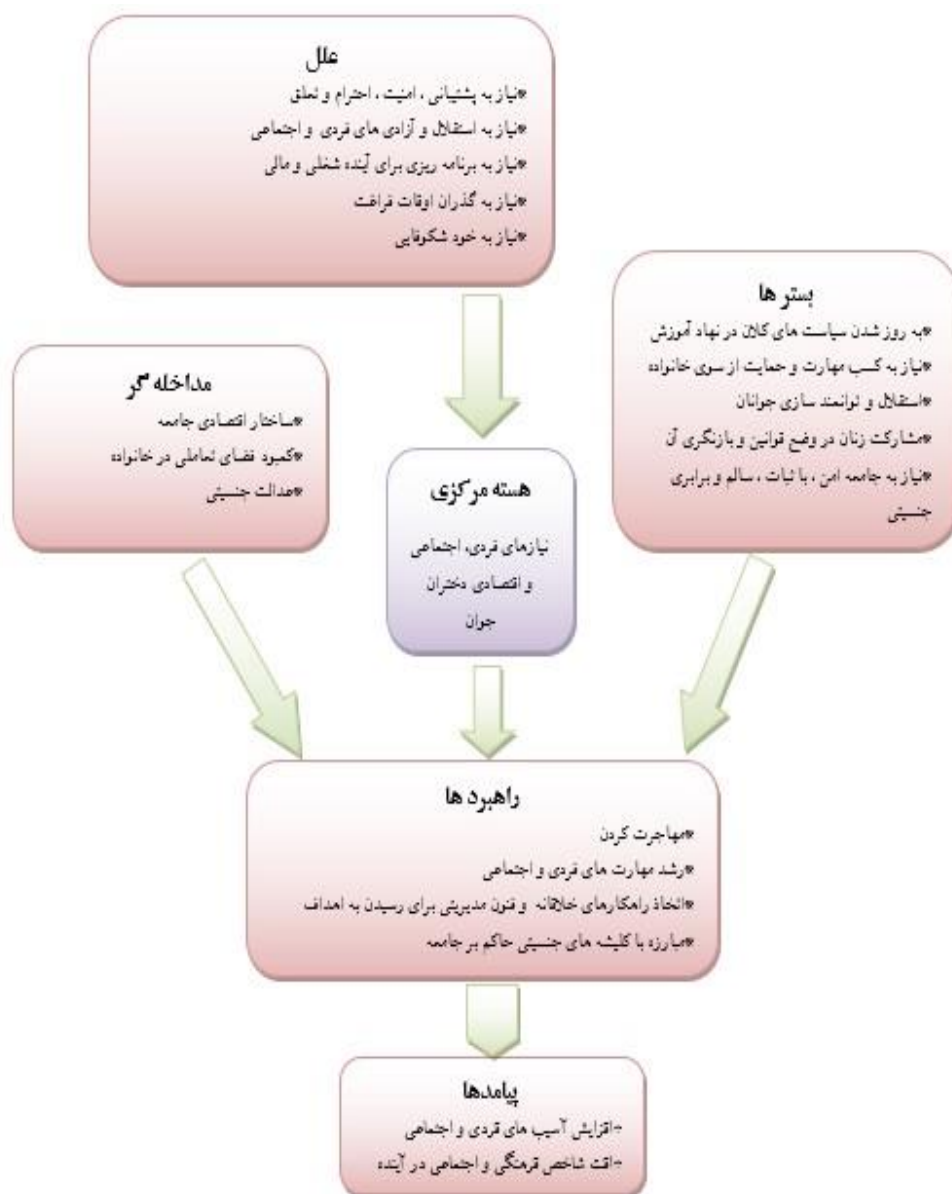
پیامدها شامل خروجی‌های تاثیرگذار مشهود و نامشهودی است که در واکنش و راهبردهای مختلف در زمینه پدیده مورد مطالعه که همانا نیازهای دختران در جامعه است ایجاد می‌گردد. بر این اساس در جدول ۶ پیامدهای حاصل از نیازهای دختران و شرایط کنونی جهت شناسایی و رفع نیازهای آنان آمده است. تحلیل داده‌ها منجر به شناسایی دو مقوله گزینشی شامل؛ افزایش آسیب‌های فردی و اجتماعی و افت شاخص فرهنگی و اجتماعی در آینده است.

جدول ۶- مقولات محوری و گزینشی مرتبط با پیامدهای نیازهای دختران جوان

	مقوله اصلی	مقولات محوری
ت.ا.ب.ج.د.ه.و.ز.ح.ط.ی.ک.خ.گ.ق.	۱۸- افزایش آسیب‌های فردی و اجتماعی	افزایش آسیب‌های اجتماعی
		افزایش آسیب‌های روانی
		افزایش مادران نا سالم و ناتوان در آینده
	۱۹- افت شاخص فرهنگی و اجتماعی در آینده	شرایط متزلزل اجتماعی
		انزوای اجتماعی
		افزایش مهاجرت

در مقوله پیامدها باید عنوان داشت، در شرایط کنونی رسیدگی و برآوردن خواسته‌ها و نیازهای دختران جوان به شکلی شایسته و نظام‌مند انجام نمی‌شود، هرچند که هرکدام از مشارکت کنندگان تحقیق اذعان داشتند که خود راهکاری جهت ارضای نیازها و

خواسته‌های خود دارند که تا حدی مؤثر واقع شده، از جمله آن می‌توان به صبوری و گذشتن از نیازهای سطوح بالاتر در رفع نیازهای اولیه و سطوح پایین هرم مازلو اشاره داشت. در این شرایط دختران جوان آینده و پیامد مثبتی را برای جامعه متصور نبودند و اذعان داشتند با روند و مسیر کنونی که جامعه در پیش دارد با توجه به افزایش مشکلات اقتصادی و اجتماعی کنونی افزایش آسیب‌های فردی و اجتماعی را شاهد خواهیم بود، این آسیب‌ها از دید مشارکت کنندگان شامل مواردی از قبیل: افزایش آسیب‌های اجتماعی، افزایش آسیب‌های روانی، افزایش مادران نا سالم و ناتوان در آینده خواهد بود. در این راستا مشارکت کننده شماره ۱۴ چنین عنوان می‌دارد: «اگر کسی نیازهاش برآورده نشه و نتونه آینده خوبی برای خودش تصور بکنه احساس سردرگمی احساس خسته بودن از زندگی احساس اینکه این دنیا پوچه بنظر من افسردگی یکی از احساساتیست که اون دختر ممکن هست تجربه کند».

مدل پارادایمی واکاوی کیفی نیازهای دختران جوان

که ناشی از فرآیند ناقص و ضعف در ارضای نیازهای افراد جامعه است که خود را بصورت آسیب و مسائل اجتماعی مختلف نشان می‌دهد و افت شاخص فرهنگی و اجتماعی را که شامل مواردی از قبیل: شرایط متزلزل اجتماعی، انزوای اجتماعی و افزایش مهاجرت است، در آینده در پی خواهد داشت.

مشارکت کننده شماره ۸ چنین عنوان می‌دارد: «انگار ما نسلی هستیم که هیچ کسی در کمون نمی‌کند و بیشتری‌ها به جور دیگه نگاهمون می‌کنن، در نتیجه حال روحی و روانی مون در آینده هم احتمالاً خوب نیست. بعدشم با این شرایط مالی جامعه که داریم میریم جلو من جوان فکر می‌کنی به فکر پس انداز می‌افتم، روزمره ام و مثلاً تجهیزات کاری ام را با هزار گرفتاری با فروش کارام به دست میارم، کاری که اگر در شرایط اقتصادی مملکت درست باشه می‌تونه پس انداز من باشه بتونم پیشرفت داشته باشم ولی با این وضعیت بعیده نسل سالم و مادران توانمند و سالمی داشته باشه این مملکت».

۷. بحث و نتیجه گیری

بر اساس یافته‌های تحقیق اینگونه به نظر می‌رسد، نیازهای دختران جوان مشمول نیازهای فردی، اجتماعی و اقتصادی می‌باشد. مشارکت کنندگان تحقیق بر این باور بودند که ابتدا به عنوان یک انسان و سپس یک دختر تأمین نیازهای فردی و طبیعی از جمله مهمترین نیازها است و پس از آن به نیاز به احساس امنیت و امنیت اجتماعی و اقتصادی اذعان داشتند که ارضای این نیازها برای دختران جوان نیازمند برنامه ریزی‌های و سیاست گذاری‌های کلان می‌باشد. همچنین مشارکت کنندگان نیاز به پشتیبانی، امنیت، احترام و تعلق را عنوان داشتند؛ از آنجا که نیازهای افراد با افزایش سن و با تغییرات اجتماعی و اقتصادی در حال تغییر است، دختران جوان، در شرایط کنونی جامعه بر این باور بودند که پس از ارضای نیازهای فیزیولوژیک سطح دیگری از نیازها نمایان می‌شود از جمله نیاز به امنیت، حمایت، احترام و تعلق که بر اساس اظهارات دختران جوان تجلی نیاز به امنیت در شرایط کنونی جامعه در تمایلاتی همچون ایمنی از خطرات احتمالی در محیط‌های شهری و محقق شدن احساس امنیت در جامعه است. مصاحبه شوندگان بیان داشتند از آنجا که نیاز به استقلال و آزادی‌های فردی و اجتماعی با زندگی اجتماعی ملازم است و این تلازم تا حدی است که به نظر می‌رسد بدون آن فعالیت و مشارکت در جامعه ناممکن می‌گردد، از این رو نیاز به توانایی برنامه ریزی در جهت آینده شغلی و مالی دارند تا بتوانند تا حدی نیاز به استقلال فردی و اجتماعی خود را تأمین نمایند، همچنین مشارکت کنندگان بر نیاز به تعلق و خصوصاً ارتباط با جنس مخالف و ارضای نیازهای حسی و احساسی اشاره داشتند و نیاز به شرایط، فضا و محیط‌های امن را در جهت ارتباط و تعامل اجتماعی و گذارن اوقات فراغت از دیگر مقولات از نگاه دختران جوان است. که این مهم در سایه گسترش مکان‌های تفریحی و گردش مناسب با امیال و خواسته‌های جوانان امکانپذیر است که با توجه به شرایط سنی و خصوصیات شخصیتی جوانان هر نسل قابل انعطاف، تغییر و گسترش باشد. از جمله ضرورت‌ها و بسترهای مورد نظر در جهت ارضای نیازها دختران جوان به روز شدن سیاست‌های کلان در نهاد آموزش است به نظر می‌رسد؛ شیوه و نوع آموزش و پرورش، به لحاظ محتوایی و استعدادیابی باعث به هدر رفتن زمان و سرمایه آنان می‌شود و سیاست گذاری‌های کلان آموزشی در جهت اهداف بلند مدت و هدفمند طراحی نشده و قابلیت به روز شدن و هم راستایی با دنیای در حال تغییر را ندارد و نیازمند تغییرات ساختاری و کلان می‌باشد. از دیگر بسترهایی که مشارکت کنندگان در جهت ارضای نیازهای خود بر آن تأکید داشتند، مشارکت زنان در وضع قوانین و بازنگری آن توسط خود زنان است، دختران جوان از ضعف در بسترهای مشارکتی زنان ناراضی بوده و راهکار برون رفت از مشکلات زنان را بسترسازی مشارکت دختران جوان در وضع قوانین می‌دانستند به نحوی که دختران در قانون گذاری نقش داشته باشند تا با بهره‌مندی از زاویه نگاه و لمس نیازها و خواسته‌های دختران جوان، توسط ابزار قانون بتوانند زمینه را برای جامعه ای امن تر، باثبات تر و سالم تر مهیا کرده و مسیر برابری جنسیتی و کاهش تبعیض علیه زنان را هموار نمود. دختران جوان بسته به طبقه و سطح اجتماعی که مشمول آن بودند استراتژی‌های دیگری به غیر از ماندن در کشور و تلاش کردن در برنامه‌ریزی

برای آینده خود در نظر داشتند و آن مقوله مهاجرت از کشور و اقامت و زندگی در کشوری دیگر بود که به لحاظ ثبات، پیش بینی و برنامه ریزی برای آینده از سطح مطلوب تری برخوردار باشد.

به سخن دیگر اینگونه به نظر می رسد که دختران عوامل مداخله گر ساختار اقتصادی جامعه را در رفع نیازهای خود مؤثر دانسته و معتقدند که در صورت اصلاح و تغییرات کلان اقتصادی بسیاری از نیازها و احتیاجات دختران قابل دستیابی خواهد بود. همچنین کمبود فضای تعاملی در خانواده و کمبود عدالت جنسیتی از دیگر مقولاتی است که نقش تعدیل کننده در ارضای نیازهای دختران را ایفا می کند. در این راستا، دختران جوان بر این عقیده بودند با وجود بسیاری از موانع کنونی در جامعه، سعی در رشد مهارت های فردی و اجتماعی خود دارند، هرچند که بسته به تلاش خود به نتیجه ای درخور و شایسته دست نمی یابند، اما دست از تلاش نمی کشند و سعی در اتخاذ راهکارهای خلاقانه در راستای ارضای نیازها خود هستند، از جمله این راهکارها می توان به بهره مندی از فنون مدیریتی نوین جهت رسیدن به اهداف اشاره کرد، دختران در شرایط خانوادگی و اجتماعی سعی در القای خواسته های خود به محیط داشته و در این مسیر از هیچ کوششی فروگذار نبوده اند از جمله اینکه با استفاده از تمامی ابزارهای ارتباطی و تکنولوژی های نوین ارتباطی سعی در مبارزه با کلیشه های جنسیتی حاکم بر جامعه دارند، چرا که دختران جوان معتقدند که کلیشه های جنسیتی عامل بسیار تأثیرگذار در ایجاد محدودیت ها و به تبع آن افزایش خواسته ها و نیازهای معلق مانده دختران جوان است. ناگفته نماند که دختران جوان راهکار دیگری به غیر از ماندن و تلاش کردن را نیز در برنامه ریزی برای آینده خود در نظر داشتند و آن مقوله مهاجرت از کشور و اقامت و زندگی در کشوری دیگر بود که به لحاظ ثبات، پیش بینی و برنامه ریزی برای آینده از سطح مطلوب تری برخوردار باشد. به عبارت دیگر می توان بیان داشت، در شرایط کنونی رسیدگی و برآوردن خواسته ها و نیازهای دختران جوان به شکلی شایسته و نظام مند انجام نمی شود، هرچند که هر کدام از مشارکت کنندگان تحقیق اذعان داشتند که خود راهکاری جهت ارضای نیازها و خواسته های خود دارند که تا حدی مؤثر واقع شده، از جمله آن می توان به صبوری و گذشتن از نیازهای سطوح بالاتر در رفع نیازهای اولیه و سطوح پایین هرم مازلو اشاره داشت. در این شرایط دختران جوان آینده و پیامد مثبتی را برای جامعه متصور نبودند و اذعان داشتند با روند و مسیر کنونی که جامعه در پیش دارد با توجه به افزایش مشکلات اقتصادی و اجتماعی کنونی افزایش آسیب های فردی و اجتماعی را شاهد خواهیم بود که ناشی از فرآیند ناقص و ضعف در ارضای نیازهای افراد جامعه است. در مجموع دختران جوان رضایت چندانی از فرآیند تأمین نیازهایشان نداشته و پیامد این مسأله، افزایش آسیب های فردی و اجتماعی نظیر افسردگی، میل به تفکرات خودکشی، گرایش به دخانیات و مواد مخدر، اعتیاد به شبکه های اجتماعی مجازی، کاهش تعامل اجتماعی با خانواده و حتی انحرافات اخلاقی بوده است.

فهرست منابع

1. Afsharkhan, Javad (2009), Typology of social issues of Iranian youth with emphasis on the status of girls, Quarterly Journal of Women's Social Cultural Council, Year 11, Issue 44, Summer 2009. [Persian]
2. Askari Nodooshan, Abbas; Sabbaghchi, Marjan (2015), Assessing the needs of young people and related policy priorities in Yazd using the importance-performance model, Quarterly Journal of Applied Sociology, Serial Issue (70), Issue 2, Summer 2016, P. 64 - 39. [Persian]
3. Baizerman, M. and Magnuson, D(1996), "Do We still need youth as a social stage"?, Young, Vol. 4, No, 3, 151-167.
4. Braun, V. & Clarke, V. (2006), "Using thematic analysis in psychology", Qualitative Research in Psychology, Vol. 3, No. 2, Pp. 77-101.
5. Conter, Harold; O'Donnell, Cyril; Virich, Heinz. (2005), Principles of Management, translated by Mohammad Hadi Chamran, Tehran: Sharif University of Technology, Scientific Publishing Institute. [Persian]
6. Hezar Jaribi, Jafar and Seyed Ghorab, Mohammad and Jafari Kafiabad, Saber and Dabestani, Seyed Mehdi (2014), A Survey of Needs, Interests and Priorities of Adolescent Girls in Tehran, Quarterly Journal of Welfare Planning and Social Development, No. 18, Spring 2014. [Persian]
7. Hezarjaribi, Jafar; Safari Shali, Reza (2012), Anatomy of Social Welfare, Tehran: Society and Culture Publications. [Persian]

8. Ismaili, Reza and Rabiee, Kamran (2008), An Analysis of the Socio-Cultural Needs of Adolescent Girls, Journal of Women's Strategic Studies, No. 41.[Persian]
9. Kazemipour. AS, Generation X(2007), (Sociological study of the young Iranian generation), Tehran, Ney Publishing. [Persian]
10. Max-Neef, Manfred; Elizalde, Antonio; Hopenhayn, Martin (1992). "Development and human needs", Real-Life Economics: understanding wealth creation, edited by: Ekins, P. and Max-Neef, M., Routledge, London.
11. Murray, H. A. (1938). "Explorations in personality", New York: Oxford University Press.
12. Predborska, Irina(2006),The Social Position of Young Women in Present-day Ukraine, Journal of Youth Studies, Volume 8, Issue 3, Pages 349-365.
13. Sadeghi Fasaei, Soheila; Rajab Larijani, Mahsa (2010), Sociological study of sexual harassment of women in the workplace, Quarterly Journal of Women in Development and Politics , Volume 8, Number 3, pp. 134-111. [Persian]
14. Scheffers, Bernhard (2014), Fundamentals of Youth Sociology, translated by Keramatollah Rasekh, Tehran, Ney Publishing. [Persian]
15. Sediq Sarvestani, Rahmatollah and Habibpour Ketabi, Karam (2007) A Survey of Social, Cultural and Educational Needs of Female Students Across the Country, Journal of Women Research, Volume 5, Nol. 3. [Persian]
16. Zokaei, Mohammad Saeed (2007), Sociology of Iranian Youth, Tehran: Ad Publishing. [Persian]
17. Zokaei, Mohammad Saeed (2007), Youth, Body and Fitness Culture, Cultural Research Quarterly, No. 1, pp. 141-117. [Persian]